

Seminarium 6 – samtalsledare Ingrid Frisk (vice ordförande Vårdförbundet)
Pluralism eller fragmentering – civilsamhälle och social splittring
Jens Sörensen

Jens Sörensen jobbar på Utrikespolitiska Institutet som forskare och är dessutom lektor i Freds- och Utvecklingskunskap på Göteborgs universitet. Han har en bakgrund inom biståndsområdet genom arbete på bland annat SIDA men har även varit engagerad i före detta Jugoslavien och på Balkan där han arbetat med frågor som rör statskollaps och statsrekonstruktion.

På konferensen skall han diskutera kopplingen mellan civilsamhälle och samhällets pluralism eller fragmentering. Han menar att civilsamhället har blivit väldigt populärt i biståndspolitikerna under de senaste 15 åren – detta gäller t.ex. när man vill styra ett område i "efterkonflikt", såsom Irak, Kosovo eller Bosnien-Hercegovina. Vad man kan se är dock att i stället för att bidra till försoning och integration av samhällena kan dessa satsningar i stället förstärka de splittringstendenser som redan finns i samhällena. Detta kan ske när man arbetar med olika etniska kategorier och därmed förstärker den etniska uppdelningen. Jens menar att ibland när man från västs sida försöker att lösa problem i efterkonflikter så förstärker man dem istället eller genererar nya.

Här kan satsningar på civilsamhället spela in t.ex. genom att när man arbetar för att stödja lokalorganisationer istället för att bygga upp en välfärdsstat så sker detta oftast på etnisk grund för att det är de säkerhetssystem som finns i dessa samhällena. Frågan som Jens vill undersöka är om detta leder till fragmentering av samhällena något som kan motverka de försök till statsrekonstruktion som biståndspolitikerna kanske samtidigt eftersträvar.

Men Jens frågar sig även om detta är något som kanske gäller för andra slags samhällena t.ex. även för Sverige eller Frankrike? Ofta beskrivs satsningar på civilsamhället som något som leder till pluralism och demokrati men kan det även vara så att det leder till samhällelig fragmentering?

Syftet med Jens forskning är att ställa frågor snarare än att hitta absoluta svar. Han tror att det finns ett värde i att t.ex. organisationer som arbetar med bistånd öppna för självreflektion i förhållande till både sin egen makt och den process som de arbetar i. Då kan organisationerna utveckla sin policy och sin praktik snarare än att enbart expandera inom ramen för befintliga program. Även om verksamhet och kontakter med lokalsamhälle fungerar för en organisation kanske man behöver lyfta blicken och fråga sig hur de drivna projekten påverkar de samhällena de drivs inom? Kan sjukvård som bedrivs i ideell regi t ex understödja en korrupt eller icke-fungerande stat eller förstärka nyliberala idéer kring värdet av att staten begränsar sitt ansvar och sina uppgifter?

När Jens arbetade med bistånd på SIDA så hade han ansvar för att utveckla stödet för enskilda organisationer inom demokrati, bistånd och mänskliga rättigheter i före detta Jugoslavien. Detta uppdrag innebar regelbunden samverkan med aktörer i det civila samhället. Han var även som student själv i viss mån varit ideellt aktiv – bland annat i Amnesty och Fredsrörelsen.